

Tematikus összeállítás

IDEGRENDSZERI KÓRKÉPEK

NEUROLOGICAL DISORDERS

VENDÉGSZERKESZTŐ: VÉCSEI LÁSZLÓ

BEVEZETŐ

INTRODUCTION

Vécsei László

az MTA rendes tagja, egyetemi tanár

Szegedi Tudományegyetem Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Kar Neurológiai Klinika, Szeged

ELKH–SZTE Idegtudományi Kutatócsoport, Szeged

vecsei.laszlo@med.u-szeged.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Európai Agytanács (EBC) az idegrendszeri kórképekkel foglalkozó társaságok szövetsége. Felmérései szerint a lakosság megközelítően egyharmada szenved valamilyen idegrendszeri betegségben. Ez indokolhatja azt a felvetést, hogy a kutatási források és az orvoscentrumokban folyó képzés során, valamint más egészségüggyel kapcsolatos oktatási programokban az idegrendszeri kórképek tárgyalását a fenti adat ismeretében át kellene gondolni. A most bemutatandó tematikus blokk témája a neurológiai kórképek ismertetése, úgymint a fejfájások, a szélütés, az epilepszia, a szklerózis multiplex, az extrapiramidális kórképek és a neuromuskuláris megbetegedések. Az egyre szélesebb körben alkalmazható genetikai diagnosztika és a molekuláris biomarkerek analízise hozzásegíthet a személyre szabott medicina gyakorlatához ezekben a kórképekben.

ABSTRACT

The European Brain Council (EBC) is a federation of European-wide organizations with an interest in the brain and its disorders. According to the estimation, approximately one-third of the population in Europe were affected by at least one brain disorder within a given year. Therefore, it is suggested that research budgets and teaching plans in medical schools and other health-related educational institutions may need to be revisited in the light of the data. The topics of this thematic block are neurological disorders such as headache, stroke, epilepsy, multiple sclerosis, extrapyramidal disorders and neuromuscular diseases. The recent introduction of genetic diagnostics and other methods of molecular biomarkers help to develop personalised medicine in these illnesses.

Kulcsszavak: fejfájás, szélütés, epilepszia, szklerózis multiplex, extrapiramidális kórképek, neuromuszkuláris megbetegedések, személyre szabott medicina

Keywords: headache, stroke, epilepsy, multiple sclerosis, extrapyramidal disorders, neuromuscular illnesses, personalised medicine

Első olvasatra talán meglepőnek tűnhet, de az Európai Agytanács (EBC) felmérése szerint a lakosság megközelítően egyharmada valamilyen idegrendszeri (neurológiai vagy pszichiátriai) kórképben szenved. Ez az eredmény nagyon jól összecseng az Egészségügyi Világszervezet (WHO) adataival is. Ha külön-külön áttekintjük az egyes betegségeket, már könnyebben elfogadható ez a szomorú tény. Csak migrénben szenvedő beteg több mint egymillió van Magyarországon, és nem is a migrén a leggyakoribb, hanem az úgynevezett „tenziós fejfájás”. Igen nagyszámú depressziós páciens van, az idősebb korosztályban sokan szenvednek a demenciától, különféle fájdalomszindrómáktól, és sajnos nagy a szélütéssel (stroke) kezelték száma is. A betegeknel a kórisme felállítását, terápiáját és folyamatos követését neurológus és pszichiáter szakorvosok, családorvosok és más orvosi szakterületek specialistái végzik.

A most bemutatásra kerülő tematikus blokk a főbb neurológiai kórképeket tekintő át. Természetesen a neurológia diszciplína jó néhány más orvosi szakterülettel igen szorosan együttműködik (neuroradiológia – képalkotó diagnosztika, pszichiátria, idegsebészet, szemészet, urológia, fül-orr-gégegyógyászat, kardiológia, onkológia, ortopédia, traumatológia stb.).¹

A neurológia hazai történetére röviden visszatekintve kiemelendő Schaffer Károly (1864–1939) munkássága. 1924-ben Schaffer kinevezése a budapesti klinika élére gyökeres változást hozott az oktatásban, orvosainak képzésében és a klinikai kutatómunkában. Korábban ugyanis, az idegkórtan oktatása a belgyógyászati kollégium keretében történt. Mind Jendrassik Ernő (1858–1921), mind pedig Korányi Sándor (1866–1944) a belgyógyászati diagnosztika mellett az idegkórtan tanárai is voltak, míg Moravcsik Ernő Emil (1858–1924) elmekórtant adott elő. A Schaffer vezette klinikán dolgoztak olyan kiválóságok, mint Miskolczy Dezső, Lehoczky Tibor, Angyal Lajos, Sántha Kálmán, Horányi Béla, Richter Hugó és Környey István. A kutatás fő iránya a neuropatológia volt, hiszen Schaffer már 1912-ben Agyszövettani Intézetet is szervezett.

Az elmúlt évtizedekben a képalkotó diagnosztika (például: CT, MRI, DSA, SPECT, TCD, PET stb.) alkalmazása a mindennapi neurológiai gyakorlatban

¹ Az orvosi kifejezések nem mindig következetes írásmódja háttérben a magyar orvosi nyelvről szóló hosszú, és jelenleg is zajló vita áll.

hatalmas előrelépést jelentett. Ugyanígy az elektrofiziológiai vizsgálmódszerek (EEG, VEP, BAEP, SSEP, EMG, ENG stb.) is sok esetben komoly segítséget nyújthatnak a neurológusnak. Egyes mozgászavarral járó kórképek mélyagyi stimulációval történő kezelése vagy a szigorú műtéti kritériumoknak megfelelő epilepsziás betegek idegsebészeti ellátása sok páciens állapotának javulásához vezetett.

Az utóbbi időszak izgalmas további fejlődése egyes kórképekben a genetikai diagnosztika bevezetése, illetve a celluláris és molekuláris biomarkerek vizsgálata. Így például a *spinális muszkuláris atrófia* (spinalis muscularis atrophia, SMA) esetében génterápiára van lehetőség (a klinikai adatok alapos áttekintését követően), s ez reményt kelthet arra, hogy más neurológiai kórképekben is komoly fejlődés előtt állunk. Szklerózis multiplexes (sclerosis multiplex) betegeknél pedig a neurofilamentumok (és más biomarkerek) analízise vihet közelebb a személyre szabott gyógyszeres terápiához. Összességében a *molekuláris neurológia* térhódítása új fejezetet jelenthet a neurológiai diagnosztika és terápia világában.